

Alapítvány és egyesület

Non-profit és civilszervezetek

Az alapítvány fogalma

- Az alapítvány az alapító által az alapító okiratban meghatározott tartós cél folyamatos megvalósítására létrehozott jogi személy. (3:378.§)
- alapító lehet bármely természetes személy vagy jogi személy
- A jogi személyiség kritériumai, így
 - > Cél
 - > Alapítótól való függetlenedés
 - > Szervezet és képviselet

Az alapítvány létrehozásának folyamata

- Akarat-elhatározás
- Alapító okirat tartalma
 - > Egyoldalú jognyilatkozat
 - > Speciális értelmezési szabállyal (cél)
- Nyilvántartásba vétel
- Vagyon juttatás teljesítése

Alapítói jogok átalakulása!

Alapítványrendelet formái, elhatárolási kérdések

- Élete folyamán
- Halála esetére
 - > Öröklési szerződésben vagy végrendeletben
 - > Vagyon részesítés vagy meghagyásként
 - > Alapítványrendelet feltételei, alapító okirat tartalmi elemei
 - > Ki hozza létre az alapítványt?
 - Kurátor
 - Ügygondnok
 - Meghagyással kötelezett - jognyilatkozata pótlása
 - Alapítvány visszamenőleges létrejötte
- Közérdekű meghagyás
- Kötelezettségvállalás közérdekű célra
- Közalapítvány, pártalapítvány

Az alapító okirat tartalma

- **Kötelező (jogi személy közös szabályai is)**
- név, cél, székhely, az alapítók pontos megjelölése,
- az alapítvány induló vagyona, az egyes alapítók általi vagyoni juttatások,
- a vagyon felhasználásának módja,
- első vezető tisztvis.t
- a határozott vagy határozatlan időre való létesítés,
- az alapítványi vagyon kezelésének és felhasználásának szabályai,
- a kuratórium összetételére, működésére, jogállására (díjazására) vonatkozó szabályok.
- **Lehetséges**
- az alapítói jogok a.-i szerv hatáskörébe utalása, átruházása
- az alapítványhoz csatlakozásnak a megengedése (nyílt alapítvány) és a csatlakozót megillető alapítói vagy egyéb jogok,
- gazdasági tevékenység folytatása,
- alapítványi szervek létesítése, működése, jogállása,
- az alapítók gyűlésének működése
- az alapítvány képvisellete,
- a kedvezményezettek köre,
- az alapítvány jogutód nélküli megszűnése esetén a fennmaradó vagyon jogosultjának megnevezése.
- Belső jogi személy létrehozása

Nyilvántartásba vétel

- Formanyomtatványon
- Alapító kérelmére
- A bíróság megvizsgálja
 - > név (civiltv. szabályai !)
 - > Cél (közérdekű vagy magánérdekű)
 - Magánérdekű alapítványok, családi alapítvány
 - Cél védelme (al.ok. mód)
 - > Vagyon
 - Vagyon védelme (al.ok., mód)
 - Visszaélésszerű felhasználás kizárása (kedvezményezett kör, megszűnt alapítvány vagyona)

Az alapítói jogok és kötelezettségek

- az alapító okirat létrehozására, az alapítvány szervei kijelölésére;
- az alapítvány nyilvántartásba vétele illetve változásbejegyzési eljárás kezdeményezésére;
- az alapítvány megszűnésének megállapítására irányuló eljárás kezdeményezésére;
- az alapító okirat módosítására (korlátok között);
- a kuratórium működésének ellenőrzésére, a felügyelő bizottság beszámoltatására;
- a kuratórium visszahívására, ha az alapítvány célját veszélyezteti;
- nem többségi jelleggel, de a kuratóriumban való részvételre;
- szétválásának, más alapítvánnyal való egyesülésének elhatározására;
- az alapítvány megszűnését követően a fennmaradó vagyonról való rendelkezésre (korlátok mellett);
- az alapítói jogokról való rendelkezésre, úgymint más személy(szerv) kijelölésére, e jogok átruházására.
- **Vagyon juttatás szolgáltatási kötelezettség**
- **Bejelentési kötelezettség**

Alapítói jogokkal való rendelkezés, kijelölés, átruházás

- Egyes szervekre
- Más személyre
- Halála (jogutód nélküli) megszűnése esetére: kijelölés
- Kuratórium, bíróság
- Jogok és kötelezettségek átruházásának feltétele

Csatlakozó jogállása

- Nyílt alapítvány - zárt alapítvány
- Feltéve, ha az alapítvány jellege ezt nem zárja ki
- Kifejezett rendelkezés alapján alapítói jogokat nyerhet
- Kedvezményezettként megjelölése kizárt
- *Vagyontalanná vált alapítványok felélesztése*

Az alapítvány működtetése, szervezete

◎ **Az alapítók gyűlése**

- > Több alapító esetén az alapítói jogokat testületben gyakorolják
- > Meghatározhatják az alapítók gyűlése működésének szabályait (pl. egyesület, kft.)

Az alapítvány működtetése, szervezete

● A kuratórium

- > A **kuratórium** testületi szerv, legalább 3 természetes személyből áll.
- > **A kuratórium tagjai az alapítvány vezető tisztségviselői, törvényes képviselői.**
- > Összeférhetetlenségi szabályok.
- > Az alapítvány ügyvezető szerve lehet egy személy, a **kurátor** is.
- > Elnöke
- > Működése

● Egyéb szervek, felügyelőbizottság

- > Hatáskörelvonás tilalma

Az alapítvány működése

- Tevékenység (effektív)
- Gazdasági-vállalkozási tevékenység
- Korlátlanul felelős tag nem lehet, alapítványt nem alapíthat, ahhoz nem csatlakozhat

- A vagyon védelme
 - > Kuratóriumi tag visszahívása.
 - > Al ok. mód. semmis
 - > Egyesülés, szétválás sem veszélyeztetheti (átalakulás)

- Vagyon vagy a vagyon hozamának felhasználása
- Kedvezményezettek követelése
- Vagyonvédelem, felelős gazdálkodás
- Közhasznú minősítés
- Egyéb bevételek: adományok, csatlakozás

Alapítvány megszűnése

- Jogutódlással: egyesülés, szétválás (csak alapítványokra !)
- Jogutód nélkül:
 1. az alapítvány a célját megvalósította, és az alapító új célt nem határozott meg;
 2. az alapítvány céljának megvalósítása lehetetlenné vált, és a cél módosítására vagy más alapítvánnyal való egyesülésre nincs mód; vagy
 3. az alapítvány három éven át a célja megvalósítása érdekében nem folytat tevékenységet.
 4. Ha a határozott idő eltelt.
 5. Feltétel bekövetkezett.
 6. Arra jogosult szerv a megszűnését megállapította.
- Az alapító nem szüntetheti meg az alapítványt

Megszűnt alapítvány vagyona

- **A jogutód nélkül megszűnő alapítvány fennmaradó vagyonáról az alapító – meghatározott körben – rendelkezhet.** Az alapító rendelkezése szerint e vagyon megilletetheti
- a alapító okiratban megjelölt alapítót, csatlakozót, adományozót illetve ezek hozzátartozóit, de **csak az általuk juttatott vagyont meg nem haladó mértékben** (joggal való visszaélés tilalma) vagy
- **az alapító okiratban megjelölt más személyt.** E rendelkezés hiányában vagy ha az teljesíthetetlen, akkor
- a megszűnt alapítvány céljával azonos vagy ahhoz hasonló célú **más alapítványt vagy egyesületet** is megilletethet, **az alapító rendelkezése szerint.** Ha az alapító nem rendelkezett vagy rendelkezése szerinti alapítvány nem fogadja el, vagy nem szerezheti meg a vagyoni juttatást, akkor
- Jogszabályban meghatározott szervezetnek juttatja: Nemzeti Együttműködési Alap

A civilszervezet és a nonprofit szervezet meghatározása

- A Civiltörvény hatályba lépését követően a *civilszervezet* kifejezés részben felváltotta a korábbi *non-profit* jelzőt, amely a gazdasági-üzleti célú jogi személyektől határolta el az elsődlegesen nem gazdasági vállalkozási célból létrejött jogi személyeket. A civilszervezet kategóriája azonban nem fogja át valamennyi non-profit jellegű szervezetet.
- **A Civiltörvény meghatározza a hatálya alá tartozó szervezeteket:**
 - > az alapítványok,
 - > az egyesületek,
 - > egyéb szervezetek,
 - > a civil társaság.

Non-profit szervezetek

- ◉ az egyház
- ◉ a párt
- ◉ a non-profit gazdasági társaság
- ◉ állam,
- ◉ önkormányzat,
- ◉ költségvetési szerv,
- ◉ köztestület.

Civil társaság

Természetes személyek nem gazdasági érdekű közös céljaik elérése és közösségi célú tevékenységük összehangolására polgári jogi társasági szerződéssel létrehozhatnak társaságot (civil társaság).

A civil társaság jogi személyiséggel nem rendelkezik, vagyoni hozzájárulás nélkül is létrehozható.

A civil társaságot alapító szerződésre a polgári jogi társasági szerződésre vonatkozó szabályokat azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a szerződést az ügyek vitelére feljogosított tag kivételével bármely tag azonnali hatállyal, bármely okból, indokolás nélkül felmondhatja, a tag halála, illetve felmondása esetén pedig a szerződés a többi taggal mindaddig hatályban marad, amíg a tagok száma egy főre nem csökken.

A civil társaság gazdasági-vállalkozási tevékenységet nem végezhet. (Civiltv. 5/A.§)

Közhasznú jogállás

- A Civil szervezetek a Civiltörvény rendelkezései szerint, az ott meghatározott követelmények teljesítése esetén **közhasznú jogállást** nyerhetnek.
- **Közhasznú szervezetté minősíthető** a Magyarországon nyilvántartásba vett közhasznú tevékenységet végző szervezet, amely a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez **megfelelő erőforrásokkal rendelkezik**, továbbá amelynek **megfelelő társadalmi támogatottsága** kimutatható.
- A közhasznúság nem személyiségi jogi kategória; egyfajta **közjogi minősítést** jelent, amely minőség elnyerése elsősorban **adókedvezményekre jogosítja** fel a közhasznú szervezetet (társasági adó-, helyi adó-, illeték-, vámkedvezmény, valamint szja 1%-a), továbbá annak támogatóját és a szervezet által támogatott személyt is.

Az állam jogalanyisága

- ⦿ Az állam a polgári jogi jogviszonyokban jogi személyként vesz részt.
- ⦿ Az államot a polgári jogi jogviszonyokban az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszter képviseli.

Költségvetési szervek

- közjogi jogalanyok
- amelyek feladata állami-önkormányzati ellátási kötelezettségek teljesítése.
- A költségvetési szervek jogi személyek, melyek a társadalom közös szükségleteit kielégítő állami és helyhatósági, ill. oktatási vagy egyéb közfeladataikat *alaptevékenységként, nem haszonszerzés céljából végzik.* Non-profit tevékenységük mellett azonban *vállalkozási (termelő szolgáltató, értékesítő) tevékenységet főszabályként végezhetnek.*

Önkormányzatok

- A helyi önkormányzatokról szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény
- A helyi önkormányzat jogi személy. Az önkormányzati feladatokat a képviselő-testület és szervei látják el.
- A képviselő-testületet a polgármester (megyei közgyűlés elnöke, főpolgármester) képviseli nyilvánvalóan magánjogi jogviszonyokban is.
- A megyei önkormányzat területi önkormányzat, képviselő-testületét közgyűlésnek nevezzük.

Köztestületek (2006.:LXV. tv.)

- ◉ A köztestület önkormányzattal és nyilvántartott tagsággal rendelkező szervezet, amelynek létrehozását törvény rendeli el. A köztestület a tagságához, illetve a tagsága által végzett tevékenységhez kapcsolódó közfeladatot lát el. A köztestület jogi személy.
- ◉ Köztestület különösen a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Művészeti Akadémia, a gazdasági, illetve a szakmai kamara.

Egyházak

- 2011. évi CCVI. törvény
 - Vallási közösségek: egyházak(a) és vallási tevékenységet végző szervezetek(b)
- (a) Országgyűlés által elismert vallási tevékenységet végző szervezet (bevett egyház)
- (b) Vallási tevékenységet végző „egyesület”

Pártok

- A pártok politikai-közéleti tevékenységet végző egyesületek, amelyek összetételére, gazdálkodására, vezetésére és megszűnésére az egyesület általános szabályaitól eltérő, speciális rendelkezések irányadók.
- Pártalapítvány

Egyesület

Egyesület

- A tagok közös, tartós, alapszabályban meghatározott céljának folyamatos megvalósítására létesített, nyilvántartott tagsággal rendelkező jogi személy.(3:63.§)

Az egyesülési jog

- Civiltörvény 2011. évi CLXXV. tv.
- Az **egyesülési jog** mindenkit megillető alapvető szabadságjog, amelynek alapján mindenkinek joga van ahhoz, hogy **másokkal szervezeteket, illetve közösségeket hozzon létre vagy azokhoz csatlakozzon.**
- Az egyesülési jog alapján
 - > a természetes személyek, valamint
 - > tevékenységük célja és alapítóik szándéka szerint a jogi személyek,
 - > valamint ezek jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetei
 - > szervezeteket hozhatnak létre és működtethetnek.

Az egyesület célja

- Nem ütközhet az Alaptörvénybe
- Nem irányulhat a hatalom erőszakos megszerzésére vagy gyakorlására, illetve kizárólagos birtoklására
- nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást, valamint nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével.
- Az egyesülési jog alapján szervezet minden olyan tevékenység végzése céljából alapítható, amely összhangban áll az Alaptörvénnyel, és amelyet törvény nem tilt.
- Elsődlegesen gazdasági célra nem alapítható.
- Fegyveres testület nem lehet
- Elhatárolás: egyesülés

Az egyesület mint a civil szervezetek alaptípusa

- Szövetség:
 - > olyan egyesület, amely két tag részvételével is alapítható, működtethető.;
 - > szövetség tagja természetes személy nem lehet.
 - > Másodlagos jogi személy
- Sportegyesületek és szövetségek
- Önkéntes és kölcsönös biztosító egyesület
- Tűzoltó egyesület
- Köztestület
- Párt
- Egyházak, vallási tevékenységet végző szervezetek
- Szakszervezet

Az egyesület további fogalmi elemei

- ◉ Nem minősül egyesületnek a természetes személyeknek az egyesülési jog alapján létrehozott olyan közössége, amelynek
 - > működése nem rendszeres, vagy
 - > nincs nyilvántartott tagsága vagy
 - > az egyesületre vonatkozó rendelkezésekben meghatározott szervezete.

Az egyesület létrehozása

- **Az egyesület létrehozásához alapszabály elfogadása, az alapszabály elfogadásához legalább tíz személy egybehangzó akaratnyilatkozata szükséges.**

Alapszabály általános tartalma

- > **név;**
- > **székhely;**
- > **cél;**
- > **tagok megjelölése;**
- > **vagyon;**
- > **első vezető tisztségviselője;**
- > **a tag jogait és kötelezettségei, a tagsági jogviszony keletkezésének, megszűnésének esetei, feltételei;**
- > **az egyesület szervei, azok hatásköre, a kizáró és az összeférhetlenségi szabályokkal;**
- > **a „jogsértő” tagi magatartás következményei vagy ezek mellőzése;**
- > **a közgyűlés működésére vonatkozó szabályok;**
- > **a szavazati jog gyakorlásának feltételei.**
- > **belső jogi személy létrehozása**

A tagok jogai és kötelezettségei

- A tagsági jogviszony keletkezése
- A tagot megillető legfontosabb jogosultságok
 - Az egyesület tevékenységében, rendezvényein való részvétel;
 - a szavazati és választási jog;
 - a tisztségek viseléséhez való jog: választhatóság.
 - különleges jogállású tagság
- A tag kötelezettségei
 - > Személyes joggyakorlás (kiv. Ha nem)

Az egyesület tagja köteles az alapszabályban meghatározott tagi kötelezettségek teljesítésére.

Az egyesület tagja nem veszélyeztetheti az egyesület céljának megvalósítását és az egyesület tevékenységét.
- Belépési nyilatkozat és annak elfogadása
- tagsági jogviszony megszűnése
 - > kilépés, felmondás, kizárás, halál
 - > Nem örökölhető, nem átruházható a tagsági viszony

Az egyesület vagyona

- Az egyesület vagyonát céljának megfelelően használhatja, vagyonát nem oszthatja fel tagjai között, és a tagok részére nyereséget nem juttathat.

Az egyesület szervei

- Közgyűlés, küldöttgyűlés
- Az ügyvezető szerv
 - > egy személy (**ügyvezető**) vagy testület is elláthatja (**elnökség**).
 - > **Az elnökség (legalább) három tagból áll**, amely az **elnökét** maga választja meg az elnökségi tagok közül.
- A felügyelőbizottság
- Felállítása kötelező ha a tagok száma a 100 főt meghaladja vagy több mint a fele jogi személy

Ügyvezető szerv

- ügyvezető vagy elnökség
- vezető tisztségviselő tag legyen (kiv.)

Az egyesület megszűnése

- **jogutód nélkül megszűnik, ha (általános)**
 - > határozott időre jött létre és a meghatározott időtartam eltelt,
 - > megszűnése meghatározott feltétel bekövetkezéséhez kötött és e feltétel bekövetkezett;
 - > a tagok vagy alapítók kimondják megszűnését; vagy
 - > az arra jogosult szerv megszünteti.
- Ezen túlmenően az **egyesületet megszüntető különös körülmények:**
 - > ha az egyesület megvalósította célját vagy a cél megvalósítása lehetetlenné vált és új célt nem határoztak meg;
 - > vagy ha az egyesület tagjainak a száma hat hónapon keresztül nem éri el a tíz főt.
- **jogutódlással**